

Research Paper

Examining the Relationship Between Socioeconomic Status and the Perception of the Meaning of Life Among Female Students in Mashhad

Fariba Gholami Chahkand¹, Hamed Bakhshi², Fatemeh Razavian³

Received : Oct. 31, 2020 , Accepted: Feb. 8, 2021

Abstract

The present study aims to analyze the content of essays written by students based on the components of the meaning of life and to examine the relationship between these components and their socio-economic status. This research investigates the dimensions and elements of the meaning of life from the perspective of 13 to 14-year-old students. The statistical population consisted of 8,700 individuals, from which a sample of 125 seventh-grade female students from Mashhad, representing three socio-economic strata—low, middle, and high—was selected. Content analysis methodology was employed to explore students' attitudes toward the meaning of life through their essay narratives. The findings revealed that among the components of the meaning of life, "relationships" (71%), "belief" (48%), and "pleasure" (46%) were the most frequently reported by participants. Other components included "growth" (22%), "service" (12%), "health" (8%), and "school" (7%). Furthermore, a significant correlation was found between students' socio-economic status and the components of the meaning of life they emphasized. Participants from higher socio-economic backgrounds predominantly referred to "relationships," "growth," and "school," while those from middle socio-economic status highlighted "pleasure" and "health." Conversely, students from lower socio-economic backgrounds frequently mentioned "belief" and "service."

Keywords: meaning of life, components of meaning of life, socio-economic status, content analysis.

¹ Primary School Teacher, Ministry of Education, Mashhad, Iran (Corresponding Author)
.fa.faribagholami@gmail.com

² Associate Professor, Department of sociology or tourism, Research Institute of Tourism, ACECR (Academic Center for Education, Culture and Research), Mashhad, Iran .social@hbakhshi.com

³ Persian Literature Teacher, Ministry of Education, Mashhad, Iran .fatemehrazavian53@gmail.com

Introduction

The concept of the meaning of life has long been a cornerstone of inquiry in psychology, philosophy, and the social sciences. Defined as an individual's sense of purpose, value, and direction in life, the meaning of life plays a pivotal role in fostering mental health, life satisfaction, and resilience in the face of challenges. For adolescents, a developmental stage marked by transition and identity formation, understanding the meaning of life is particularly significant as it shapes their psychological well-being and personal growth. This study focuses on exploring how socioeconomic status (SES) influences the perception of the meaning of life among seventh-grade female students in Mashhad, Iran. By analyzing the content of essays written by these students on the topic of the meaning of life, this research aims to identify the primary components of their understanding of life's purpose and examine how these components are shaped by their socioeconomic backgrounds. The study addresses a critical gap in the literature by providing a qualitative exploration of this phenomenon within the cultural and social context of Iran, particularly among adolescent girls, a group often underrepresented in such research.

Problem Statement

The question of the meaning of life has been a perennial concern across disciplines, evolving in recent decades into a normative and applied concept in Western academic discourse. It is widely recognized as a critical factor in psychological and emotional well-being, influencing mental health, stress coping mechanisms, religious beliefs, and social behaviors. Adolescence, as a period of transition from childhood to adulthood, is a critical phase for the formation of one's understanding of life's purpose. This developmental stage is marked by heightened sensitivity to external influences, including socioeconomic conditions, which can profoundly shape adolescents' worldviews and aspirations. In Iran, where socioeconomic disparities are evident, understanding how SES affects adolescents' perceptions of the meaning of life is essential for developing targeted educational and psychological interventions. This study seeks to explore the components of the meaning of life as articulated by female students and to investigate how these perceptions vary across different socioeconomic strata.

Literature Review

Extensive research has explored the meaning of life and its influencing factors, particularly in the context of adolescence. Studies consistently highlight family, social relationships, education, and religious beliefs as primary sources of meaning for young individuals. For instance, Duff and Ayoluz (2009) found that income and religiosity significantly correlate with the perception of life's meaning, with spirituality acting as a mediating factor in lower-income contexts. Other studies have examined the role of personality traits, noting that extroverted and introverted individuals draw on different sources of meaning, such as social connections or personal growth, respectively. In the Iranian context, research has demonstrated positive correlations between the sense of meaning in life and mental health, hope, life satisfaction, and religiosity. These findings underscore the multifaceted nature of the meaning of life and its dependence on contextual factors such as SES, education, and cultural values. However, there is a paucity of qualitative studies focusing on adolescent girls in non-Western settings, particularly in Iran, where cultural and religious factors may uniquely shape their perceptions.

Theoretical Framework

This study is grounded in Ebersole's (1987) theoretical framework, which categorizes the meaning of life into 11 distinct dimensions, including relationships, beliefs, pleasure, growth, service, health, and education. This framework provides a robust and systematic lens for analyzing the qualitative data derived from students' essays. By applying Ebersole's typology, the study ensures a structured approach to identifying and interpreting the themes that emerge from the participants' narratives, allowing for a nuanced understanding of how adolescent girls conceptualize the meaning of life and how their socioeconomic contexts influence these conceptualizations.

Methodology

The research employs a qualitative approach using content analysis to explore the perceptions of the meaning of life among seventh-grade female students in Mashhad. The study population was selected through multistage cluster sampling, resulting in a sample of 125 students representing low, middle, and high SES backgrounds. Data were collected by asking participants to write essays responding to the prompt: "What does life mean to you, and what are your most important priorities in life?" The essays were analyzed using a systematic content analysis method, with thematic units as the

primary coding units. To ensure reliability, two independent coders analyzed the data, achieving an inter-coder agreement rate of 93%. Descriptive statistics and correlation analyses were used to examine the relationship between SES and the identified components of the meaning of life.

Findings

The content analysis revealed seven primary components of the meaning of life as articulated by the participants. The most frequently cited component was “relationships,” mentioned by 71% of the students, underscoring the centrality of social bonds in their lives. This was followed by “beliefs” (48%) and “pleasure” (46%), indicating the significance of spiritual and hedonic dimensions. Other components included “growth” (22%), “service” (12%), “health” (8%), and “school” (7%). These findings reflect the diverse sources from which adolescent girls derive meaning, ranging from interpersonal connections to personal development and societal contributions.

The analysis of the relationship between SES and these components revealed distinct patterns. Students from high SES backgrounds emphasized “relationships,” “growth,” and “school” more frequently, likely due to greater access to educational and social resources that foster aspirations for personal and academic development. In contrast, students from middle SES backgrounds focused more on “pleasure” and “health,” suggesting a balanced perspective that prioritizes quality of life and well-being. Students from low SES backgrounds predominantly highlighted “beliefs” and “service,” which may reflect the prominent role of religion and community-oriented values in coping with economic constraints. These findings indicate that SES significantly shapes the sources and priorities of meaning in life among adolescent girls.

Discussion

The results of this study align with previous research that underscores the influence of socioeconomic factors on the perception of the meaning of life. The prominence of relationships across all SES groups highlights the universal importance of social bonds in adolescence, consistent with global studies on the topic. However, the variations across SES groups suggest that access to resources and opportunities shapes the specific dimensions of meaning that adolescents prioritize. For high SES students, the focus on growth and education reflects the availability of opportunities for self-actualization and academic achievement. Conversely, the emphasis on beliefs and

service among low SES students may indicate the compensatory role of spirituality and community involvement in the face of material limitations. These findings resonate with Duff and Ayoluz's (2009) observation that spirituality often serves as a mediating factor in lower-income contexts.

The study's implications extend to educational and psychological interventions. The differential priorities across SES groups highlight the need for tailored programs that address the unique needs and aspirations of students from diverse backgrounds. For instance, fostering opportunities for personal growth and academic engagement may be particularly impactful for high SES students, while strengthening community and spiritual resources could support the well-being of low SES students. These insights emphasize the importance of equitable access to educational and social resources to enhance adolescents' sense of meaning and overall mental health.

Conclusion

This study provides a comprehensive exploration of the meaning of life as perceived by seventh-grade female students in Mashhad, highlighting the multifaceted nature of this concept and its dependence on socioeconomic status. Through qualitative content analysis, the research identified seven key components of the meaning of life—relationships, beliefs, pleasure, growth, service, health, and school—and demonstrated how these components vary across SES groups. The findings underscore the critical role of socioeconomic context in shaping adolescents' priorities and sources of meaning, offering valuable insights for educators, policymakers, and mental health professionals. By understanding these dynamics, stakeholders can design targeted interventions to support the psychological well-being and personal development of adolescent girls, ultimately fostering a greater sense of purpose and satisfaction in their lives.

Bibliography

- Ahmadi, S., Heydari, M., Bagherian, F., & Kashfi, A. R. (2016). Adolescence and meaning transformation: A comparison of sources and dimensions of meaning in life in adolescent girls and boys. *Clinical Psychology Studies*, 6(23), 149-178. (In Persian)
- Berk, L. E. (2008). *Developmental psychology* (Vol. 2). (Y. Sayyid Mohammadi, Trans.). Arasbaran Publishing. (In Persian)
- Budhwar, L., Reeves, D., & Farrell, P. (2000). Life goals as a function of social class and child rearing practice in India. *International Journal of Intercultural Relations*, 24, 227-245.

- Çamur, A. (2010). *Meaning of life as a mental concept*. [Master's thesis, In partial fulfillment of the requirements].
- Dadfar, R., Bazdar, F., Nasrollahi, A., Abdolhosseini, A., & Ahmadi, V. (2013). Investigating family factors affecting academic failure of male and female high school students in Darehshahr city in the academic year 2011-2012. *Journal of Ilam University of Medical Sciences*, 21(6), 224-231. (In Persian)
- Dehdari, T., Yarahmadi, R., Taghdisi, M. H., Daneshvar, R., & Ahmadpour, J. (2013). The relationship between having meaning in life and the status of stress, anxiety, and depression among students of Iran University of Medical Sciences in 2013. *Quarterly Journal of Health Education and Health Promotion*, 1(3), 83-92. (In Persian)
- Duff, L., & Ivlevs, A. (2009). *Happiness, meaning of life and income*. Paper provided by University of the West of England, Department of Economics in its series Discussion Papers.
- Gholamali Lavasani, M., Ezhei, J., & Mohammadi Mosairi, F. (2013). The relationship between meaning in life and optimism with subjective well-being. *Journal of Applied Psychology*, 17(1), 3-17. [In Persian]
- Hajloo, N., Rezaei Sharif, A., & Vahedi, S. (2012). Correlates of individual identity formation in female high school students in Ardabil city. *School Psychology*, 1(2), 21-38. (In Persian)
- Haghighatian, M., Haghighat, F., Ghoreishi, S. R., & Mohsenipour, P. (2011). The effect of family relationships on the mental health of children in Isfahan city. *Journal of Health System Research*, 7(3), 353-363. (In Persian)
- Isik, S., & Uzbe, N. (2015). Personality traits and positive/negative affects: An analysis of meaning in life among adults. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 3, 587-595.
- Karamati, A., & Mehrab, B. (2012). An analysis of jokes exchanged by female middle school students in terms of alignment with educational goals. *Quarterly Journal of Educational Psychology Studies*, 13, 103-122. (In Persian)
- King, L. A., Hicks, J. A., Krull, J. L., & Del Gaiso, A. K. (2006). Positive affect and the experience of meaning in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(1), 179-196.
- Lavigne, M. K., Hofman, S., Ring, A. J., Ryder, A. G., & Woodward, T. S. (2013). The personality of meaning in life: Associations between dimension of life meaning and the Big Five. *The Journal of Positive Psychology*, 8(1), 34-43.
- Lotfabadi, H. (2007). *Educational psychology*. SAMT Publications. (In Persian)
- Majdi, F. (2010). *Investigating the relationship between meaning in life and mothers' parenting styles and their children's behavioral disorders*. [Master's thesis in General Psychology, University of Isfahan]. (In Persian)
- Mokhtari, Z., & Mirmahdi, S. R. (2015). The relationship between sensation seeking and risky behaviors in adolescents in Hamadan city. *Hamadan Law Enforcement Quarterly*, 2(1), 21-44. (In Persian)

- Nadi, M. A., & Sajjadian, I. (2012). Comparing the cognitive development of students in their perception of meaning in life. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 13(1), 18-27. (In Persian)
- Nabavi, A. H., Navah, A. R., & Amirshirzad, N. (2014). Investigating effective factors on social indifference (Case study: Citizens over 18 years old in Dezful city). *Journal of Iranian Sociology*, 15(3), 132-161. (In Persian)
- Nasiri, H., & Jokar, A. (2008). Meaning in life, hope, life satisfaction, and mental health in women (A group of employed cultural women). *Journal of Women's Research*, 6(2), 157-176. (In Persian)
- Neundorf, K. A. (2016). *The content analysis guidebook*. (H. Bakhshi & V. Jalaiyan Bakhshande, Trans.). Jihad Daneshgahi Mashhad Publications. (In Persian)
- Oishi, S., & Diener, E. (2014). Residents of poor nations have a greater sense of meaning in life than residents of wealthy nations. *Psychological Science*, 25(2), 422-430.
- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. G. (2002). *Analyzing media messages*. (M. Boroujerdi Alavi, Trans.). Soroush Publications. (In Persian)
- Serafzadeh, S. H., & Rahimi, F. (2013). The relationship between religiosity and meaning in life in a student population. *Culture Strategy*, 24, 7-30. (In Persian)
- Shafiabadi, A. (2008). *Theories of counseling and psychotherapy*. Jihad Daneshgahi Publications. (In Persian)
- Showalter, S. M., & Wagener, L. M. (2000). Adolescent's meaning in life: A replication of Devogler and Ebersole (1983). *Psychological Reports*, 87, 115-126.
- Seifzadeh, A. (2016). Investigating the relationship between socioeconomic status and health in old age (Case study: Azarshahr). *Quarterly Journal of Nursing for Vulnerable Groups*, 3(7), 12-23. (In Persian)
- Urata, Y. (2015). A psychological model to determine meaning in life and meaning of life. *Journal of Philosophy of Life*, 5(3), 215-227.
- Adeli, V. (2012). *The evolution of the issue of "meaning of life"*. Presented at the First International Congress on Culture and Religious Thought. (In Persian)

مقاله پژوهشی

بررسی رابطه پایگاه اجتماعی - اقتصادی با درک از معنای زندگی

در میان دانش آموزان دختر شهر مشهد

فریبا غلامی چهکنند^۱، حامد بخشی^۲، فاطمه رضویان^۳

تاریخ دریافت: ۹۹/۸/۱۰، تاریخ تایید: ۹۹/۱۱/۲۰

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، تحلیل محتوای انشای دانش‌آموزان بر اساس مؤلفه‌های معنای زندگی و بررسی رابطه‌ی آن با وضعیت اجتماعی - اقتصادی آنان می‌باشد. مطالعه‌ی حاضر طبقات و مؤلفه‌های معنای زندگی را از منظر دانش‌آموزان ۱۳ تا ۱۴ ساله مورد بررسی قرار داده است. جامعه‌ی آماری این پژوهش، ۸۷۰۰ نفر بودند. نمونه‌ی این پژوهش، ۱۲۵ نفر از دانش‌آموزان دختر پایه‌ی هفتم مشهد بودند که دارای سه پایگاه اجتماعی - اقتصادی ضعیف، متوسط و بالا بودند. در این پژوهش، از روش تحلیل محتوا استفاده شد و برای پی بردن به نگرش دانش‌آموزان در خصوص معنای زندگی، به تحلیل محتوای انشای دانش‌آموزان، پرداخته شد. نتایج حاصل از این پژوهش، نشان داد که از میان مؤلفه‌های معنای زندگی، به ترتیب «روابط» (۷۱٪)، «باور» (۴۸٪) و «لذت» (۴۶٪) مؤلفه‌هایی بودند که با بیشترین فراوانی از سوی مشارکت‌کنندگان گزارش شدند. همچنین، مؤلفه‌ی «رشد» (۲۲٪)، مؤلفه‌ی «خدمت» (۱۲٪)، مؤلفه‌ی «سلامتی» (۸٪) و مؤلفه‌ی «مدرسه» (۷٪) را به خود اختصاص دادند. همچنین بین جایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد و مؤلفه‌ی معنای زندگی آنان رابطه‌ی معناداری یافت شد؛ افرادی که دارای جایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند به مؤلفه‌های «روابط»، «رشد» و «مدرسه» اشاره‌ی زیادی کرده بودند. افرادی که جایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط بودند به مؤلفه‌های «لذت» و «سلامتی» اشاره داشتند و در نهایت، افرادی که دارای جایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند به مؤلفه‌های «باور» و «خدمت» اشاره‌ی زیادی داشتند.

واژگان کلیدی: معنای زندگی، مؤلفه‌های معنای زندگی، وضعیت اجتماعی - اقتصادی، تحلیل محتوا.

^۱ کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه فردوسی مشهد، آموزگار ابتدایی و عضو کمیته تخصصی آموزش و پرورش (نویسنده مسئول) fa.faribaghilami@gmail.com

^۲ دکترای جامعه‌شناسی و عضو هیئت‌علمی پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی خراسان رضوی. social@hbakhshi.com

^۳ دبیر ادبیات فارسی آموزش و پرورش fatemehrazavian53@gmail.com

بیان مسئله

مسئله معنای زندگی، پرسشی است که در دهه‌های اخیر به صورت یک مقوله هنجاری در محافل علمی غرب مطرح شده و تاکنون پاسخ‌های متعدد و مختلفی به این مسئله داده شده است؛ به طوری که به نظر می‌رسد یافتن وجه اشتراکی میان این نظریات کار دشواری باشد و اساساً امکان پذیر نباشد اما از آنجاکه امروزه، بحران‌های شدید روحی و معنوی، روند زندگی فردی و اجتماعی را مختل نموده است، وجود یک پاسخ صحیح و کاربردی به سؤال معنای زندگی برای بشر کنونی به عنوان یک نیاز، ضروری محسوب می‌شود (عادلی، ۱۳۹۱). از سوی دیگر، "تمام انسان‌ها در جستجوی معنای زندگی هستند. آن‌ها از طریق حرکت عمدی به سوی تعالی خود می‌کوشند تا به معنا و مقصود دست یابند. محققان بسیاری نشان داده‌اند که وجود معنا در زندگی، عنصری اساسی در بهزیستی روانی - عاطفی است و به طور سامانمند با ابعاد گوناگونی از شخصیت، سلامت ذهنی و جسمی، سازگاری و انطباق با استرس‌ها، مذهب و فعالیت‌های مذهبی و سازگاری رفتاری ارتباط دارد" (مجدی، ۱۳۸۹). معنای زندگی اشاره به نوعی از احساس ارتباط با خالق هستی، داشتن هدف در زندگی، تعقیب و نیل به اهداف باارزش و رسیدن به تکامل دارد. معنای زندگی در اصل ماهیت شناختی دارد، چراکه دربردارنده باورهای افراد در مورد وجود یک هدف غایی در زندگی، اعتقاد به معنویات و زندگی اخروی است (هومی^۱، ۲۰۰۸ به نقل از دهداری، یاراحمدی، تقدیسی، دانشور و احمد پور، ۱۳۹۲). معنای زندگی به عنوان احساسی از زندگی کسی که اهدافی دارد یا صرف وقت و انرژی در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر تعریف شده است (Ryff & Singer, 1998 quoted from King, Hicks, Krull & Del Gaiso, 2006) همچنین می‌تواند دستیابی به وسیله‌ی پیوستن خودمان یا وجود خودمان به چارچوب بزرگ‌تری از معنا مثل مذهب یا فلسفه‌ی زندگی باشد. (Allport, 1961 quoted from King & et al, 2006). ابرسول^۲ (۱۹۹۸) گزارش کرد که زمانی که از افراد خواسته می‌شود به طور شخصی در خصوص رخدادهای معنادار در زندگی‌شان بنویسند، پاسخ‌ها معمولاً در طیف مشخصی مثل درگیری در روابط بین فردی، بهسازی خود و درک کردن و رفتار کردن بر اساس شیوه‌های که با باورهایشان همپوشانی دارد، می‌باشد (King & et al, 2006).

¹ Homy

² Ebersoul

معنای زندگی به‌عنوان انگیزه‌ی بنیادی، شامل اهداف انفرادی و باورهایی که ادراک عمومی افراد و نگرششان نسبت به زندگی خودشان، دیگران و محیط اطرافشان را منعکس می‌کند توصیف شده است (Park, 2010; Steger, 2009 quoted from Isik & Uzbe, 2015). فرانکل (۱۹۹۲)، براین باور است که به جوهر هستی انسان، زمانی توجه می‌شود که او با زندگی دست‌وپنجه نرم می‌کند و زندگی به او شادی نمی‌دهد بلکه فرصت فهم معنا را می‌دهد. در حقیقت، او معتقد است که جستجوی انسان برای معنا اولین انگیزه‌ی او در زندگی است و البته این معنا ممکن است بر اساس مقتضیات کیفیت زندگی انسان تحقق یابد (گرابر^۱، ۲۰۰۴؛ راتی و راستوجی^۲، ۲۰۰۷ به نقل از نادى و سجادیان، ۱۳۹۱). ونگ^۳ (۱۹۹۸) معنا را به‌عنوان یک سازه-ی فردی و فرهنگی مبتنی بر نظام شناختی تعریف کرده است که انتخاب‌های فردی، فعالیت‌ها و اهداف را تحت تأثیر قرار می‌دهد و زندگی را وقف هدفمندی، ارزش‌های فردی و رضایتمندی می‌کند (نادی و سجادیان، ۱۳۹۱). انسان‌ها در طول زندگی‌شان با مسأله‌ی معنای زندگی دست و پنجه نرم می‌کنند و در هر دوره‌ای از زندگی دچار چالش‌های ذهنی خاصی در رابطه با کشف معنای زندگی می‌شوند ولی در دوره‌ی نوجوانی بیشتر از سایر دوره‌ها کشمکش و تعارض در ارتباط با معنای زندگی وجود دارد (لواسانی، اژه‌ای و محمدی مصیری، ۱۳۹۲). نوجوانی یک دوره‌ی انتقالی از وابستگی دوران کودکی به استقلال و مسئولیت‌پذیری دوران جوانی و بزرگسالی است. در این دوره، نوجوان با دو مسئله اساسی درگیر است؛ بازنگری و بازسازی ارتباط با والدین، بزرگسالان و جامعه و بازشناسی و بازسازی خود به‌عنوان یک فرد مستقل. در همین مرحله انسجام جنبه‌های مختلف بدنی، جنسی و تصور از خویش به‌صورت هویت واحد شکل می‌گیرد و پاسخگویی به سؤال اساسی «من کیستم؟» به تدریج در ذهن نوجوان تحقق می‌یابد (لطف‌آبادی، ۱۳۸۶) و موجب شکل‌گیری درک معنای زندگی می‌گردد. اگر دوره‌ی نوجوانی بدون مشکل سپری شود، نوجوان به بزرگسال سالمی تبدیل خواهد شد و نقش بزرگسالی خود را خوب ایفا خواهد کرد، اما اگر در این گذر دشواری‌هایی به وجود آید، بهداشت روان نوجوان، از جاده‌ی اصلی منحرف و به بیراهه کشیده خواهد شد.

با توجه به آنچه بیان شد، هدف از انجام این پژوهش، شناسایی مؤلفه‌های معنای زندگی از منظر نوجوانان با توجه به وضعیت اجتماعی - اقتصادی آنان بود. براین اساس، در این پژوهش،

¹ Graber

² Rathi & Rastogi

³ Wong

پژوهشگران به دنبال پاسخ به این سؤالات هستند که از نظر دانش‌آموزان، زندگی چه معنایی دارد و مهم‌ترین عناصر معنای زندگی چه چیزهایی می‌باشد؟ و چه رابطه‌ای میان معنای زندگی دانش‌آموزان و وضعیت اجتماعی - اقتصادی آنان وجود دارد؟

پیشینه پژوهشی

در بررسی معنای زندگی علاوه بر جنبه‌ی معناداری که حائز اهمیت می‌باشد؛ مؤلفه‌های معنای زندگی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. منظور از مؤلفه‌های معنای زندگی، بعد عمده و اساسی معناداری است که از نظریات موجود استخراج شده‌اند. در این رابطه، احمدی و همکاران (۱۳۹۵)، پژوهشی در خصوص منابع و ابعاد معنای زندگی نوجوانان انجام دادند. یافته‌های این پژوهش، نشان داد که خانواده، ارتباطات، کار و تحصیل با بیشترین فراوانی از سوی نوجوانان به‌عنوان منبع معنا بخش به زندگی می‌باشد. همچنین، کینگ و همکاران (۲۰۰۶)، پژوهشی در خصوص تاثیر مثبت معنای زندگی انجام دادند. نتایج این پژوهش، نشان داد بین رفتارهای هیجانی مثبت و ابعاد معنای زندگی رابطه وجود دارد. همچنین، در خصوص رابطه‌ی عوامل زمینه‌ای با معنای زندگی، داف و آیولوز^۱ (۲۰۰۹)، پژوهشی در رابطه با معناداری زندگی و درآمد انجام دادند. نتایج این پژوهش، نشان داد که تحصیلات، مذهب، جنسیت و سن بیشتر از سایر موارد بر معنا و هدف زندگی تأثیر گذاشته است و بین درک معنای زندگی و درآمد کشورها همبستگی وجود داشت. همچنین، در خصوص رابطه‌ی بین عوامل شخصیتی و معنای زندگی، اسپیک و یوزبی (۲۰۱۵)، پژوهشی در خصوص خصیصه‌های شخصیتی و معناداری زندگی انجام دادند. نتایج این پژوهش، نشان داد که حضور معنا در زندگی به‌وسیله‌ی بازگویی تجارب، روان‌پریشی و عواطف مثبت پیش‌بینی شده بود. درحالی‌که جستجو برای معناداری زندگی به‌وسیله‌ی برون‌گرایی و عواطف منفی پیش‌بینی شده بود. در همین خصوص، لاجن، هافمن، رینگ، ریدر و ودورد^۲ (۲۰۱۳)، پژوهشی در خصوص نقش شخصیت در معنای زندگی انجام دادند. نتایج پژوهش، نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی و معنای زندگی باهم رابطه دارند؛ به‌عبارت‌دیگر، پاسخ‌دهندگانی که تمایل کمتری به بیان تجارب خود داشتند، بیشتر تمایل داشتند تا معنای زندگی‌شان را از طریق یادگیری و به چالش کشیدن به دست آورند. درحالی‌که کسانی که برون‌گرا بودند بیشتر تمایل داشتند که معنای زندگی را از طریق موفقیت در کار، سلامتی و خانواده استخراج کنند.

¹ Duff & Ivlevs

² Lavigne, Hofman, Ring, Ryder & Woodward

همچنین، ارزو^۱ (۲۰۱۰)، پژوهشی در خصوص معناداری زندگی به‌عنوان یک مقوله‌ی ذهنی انجام داد. این پژوهش، به معنای زندگی به عنوان یک پدیده‌ی ذهنی که به انتخاب‌های فرد عینیت می‌بخشد، پرداخته‌است. همچنین، شولتر و واگنر^۲ (۲۰۰۰) پژوهشی در خصوص معنای زندگی از منظر نوجوانان انجام دادند. این پژوهش، تکرار نظریه‌ی دی‌ولگر و ابرسول (۱۹۸۳) بود. نتایج پژوهش نشان داد که طبقه‌ی باور پرتکرارترین طبقه در بین مشارکت‌کنندگان بود و بعد از باور، رابطه از مهم‌ترین طبقاتی بود که نوجوانان به آن اشاره کرده بودند. آراتا^۳ (۲۰۱۵)، پژوهشی در خصوص معرفی مدل معنای زندگی انجام داد؛ اولین الگوی معرفی‌شده، الگوی چارچوب بود. دومین الگو، الگوی عناصر بود. سومین الگو، الگوی ترکیبی است که این الگو به یکپارچه‌سازی الگوی اول و دوم می‌پردازد. این الگو، شامل چهاراصل، شخصی، رابطه‌ای، اجتماعی و مذهبی بود. در خصوص رابطه‌ی بین پایگاه اقتصادی و درک از معنای زندگی، اویشی و دینر^۴ (۲۰۱۴)، پژوهشی انجام دادند. نتایج پژوهش، نشان داد که معنای زندگی در کشورهای فقیر به‌طور معناداری از کشورهای ثروتمند بیشتر بود که این به دلیل نقش مذهب در کشورهای فقیر بود؛ به‌عبارت‌دیگر، مذهب نقش واسطه‌ای را در این مطالعه ایفا کرده بود. در همین خصوص، بودور، ریوز و فارل^۵ (۲۰۰۰)، پژوهشی در خصوص اهداف زندگی به‌عنوان عملکرد طبقه اجتماعی انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که اهداف زندگی فرزندان به‌طور معناداری با اهداف زندگی والدینشان و موقعیت اجتماعی - اقتصادی آنان تفاوت دارد.

مطالعات متعددی منابع معنای زندگی را در رده‌های سنی مختلف موردبررسی قرار داده‌اند، بیشتر پژوهشگران در خصوص عوامل زندگی معنادار پژوهش کرده‌اند؛ ازجمله نصیری و جوکار (۱۳۸۷)، پژوهشی در خصوص معناداری زندگی و سلامت روان در زنان انجام دادند که نتایج این پژوهش، نشان داد که معناداری زندگی با امید، شادی، رضایت از زندگی، همبستگی مثبت و معنادار و با افسردگی همبستگی منفی و معنادار وجود دارد. همچنین، نادى و سجادیان (۱۳۹۱)، پژوهشی در خصوص ادراک دانشجویان از معناداری زندگی انجام دادند. نتایج این پژوهش، نشان داد که معناداری در زندگی یک سازه‌ی مستقل نیست و بالا رفتن سن باعث کاهش معناداری در زندگی دانشجویان می‌شود. همچنین، مجدی (۱۳۸۹)، پژوهشی در خصوص

¹ Arzu

² Showalter & Wagener

³ Urata

⁴ Oishi & Diener

⁵ Budhwar, Reeves & Farrell

بررسی رابطه معناداری زندگی و شیوه‌های فرزند پروری مادران انجام داد. نتایج این پژوهش، نشان داد افرادی که از سطح بالایی در معنای زندگی، برخوردارند، تعاملات مؤثر و مفیدی با فرزندان خود داشته و در نتیجه کودکانشان نیز رفتارهای سالم و بهنجاری را دارا بودند. همچنین، سراج زاده و رحیمی (۱۳۹۲)، پژوهشی با عنوان «رابطه دینداری با معناداری زندگی در یک جمعیت دانشجویی» انجام دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری بین ابعاد دینداری و معناداری زندگی بود. دهداری و همکاران (۱۳۹۲)، پژوهشی در خصوص ارتباط بین داشتن معنا در زندگی با وضعیت استرس دانشجویان انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین میانگین نمره اضطراب با معنای زندگی ارتباط آماری معنادار و معکوس وجود دارد. زاهد بابان و همکاران (۱۳۹۱)، پژوهشی در خصوص رابطه‌ی دلبستگی به خدا و معناداری در زندگی دانشجویان انجام دادند. نتایج این پژوهش، نشان داد که دلبستگی به خدا با معناداری زندگی و تاب‌آوری و معناداری زندگی با تاب‌آوری همبستگی مثبت و معنادار دارد.

چارچوب نظری

برای بررسی معنای زندگی دانش‌آموزان، از نظریه‌ی ابرسول استفاده شد. در این نظریه، ۱۱ طبقه‌ی اصلی وجود دارد که ابتدا این یازده طبقه تعیین شد و سپس مضمون یا مضامین هر انشا در یکی از این طبقات جای گرفت. موارد متوجه پژوهشگران با توجه به طبقات ابرسول در جدول ش (۲) ارائه شده است.

جدول ۱- طبقه‌بندی ابرسول در خصوص معنای زندگی (ابرسول و دی پائولا^۱، ۱۹۸۷ به نقل از شولتر و واگنر^۲، ۲۰۰۰).

توصیف	طبقه
جهت‌گیری میان فردی شامل خانواده، دوستان و روابط عاشقانه. برای مثال، «وقت سپری کردن با دوستانم برای من معنادارترین چیز در زندگی است».	روابط
کمک کردن، داشتن جهت‌گیری نسبت به مسئولیت‌هایی در قبال مردم. برای مثال، معنای زندگی من این است که به یادگیری دانش‌آموزان کمک کنم.	خدمت
زندگی مطابق با باورهای هر فرد (باورهای مذهبی، سیاسی یا اجتماعی). برای مثال، هم‌اکنون که من پی به وجود خداوند برده‌ام، زندگی من پر از معناست».	باور
تأکید نسبت به کوشش‌هایی در راستای گسترش استعدادهای بالقوه، به دست آوردن اهداف. برای	رشد

¹ DePaola

² Showaler & Wagener

طبقه	توصیف
	مثال، من باور دارم که به دنیا آمده‌ام تا خودم را بشناسم و استعدادهایم را توسعه دهم؛ آن هست چیزی که زندگی حول آن می‌چرخد، تغییر کردن، رشد و به دست آوردن اهداف.
دستاورد	تأکید بر دستاوردهای مادی. برای مثال، من می‌خواهم تا خیلی پول داشته باشم تا جایی که امکان دارد، به نحوی که احساس امنیت کنم.
لذت	شامل اظهارات عمومی که لذت و زندگی روزانه بیشترین معنا را در بین آن‌ها دارد. برای مثال، معنای زندگی من لذت بردن از همه‌ی روزهای زندگی‌ام به صورت کامل و ممکن می‌باشد.
سلامتی	معنای ناشی از حفظ سلامتی جسمی یا ذهنی. برای مثال، من می‌خواهم تا سالم بمانم.
فعالیت‌ها	بعضی از تفریحات جدید، ورزش، یا سرگرمی که ترجیح داده می‌شود.
مدرسه	تمرکز کردن روی کسب نمرات بالا یا پیشرفت‌هایی که به طور شفاف بیان شده است.
ظاهر	نحوه‌ای که دیگران به ما نگاه می‌کنند یا لباس‌هایی که هر کسی می‌پوشد این نشان داده می‌شود.
عملکرد زندگی	معنای مشتق از وظایف و مشغله‌های هر فرد مثل شغل.

روش پژوهش

در این پژوهش، از روش تحلیل محتوا استفاده شد. تحلیل محتوا روشی است که به طور نظام مند، کمی و بین‌الذهانی^۱ یافته‌هایی را از نمونه‌ای از داده‌ها استخراج می‌کند که قابل تعمیم به جامعه آماری پیام‌های مستخرج از آن است (نئوندورف، ۱۳۹۵). برای این منظور لازم است تا واحدهای تحقیق به درستی مشخص شوند و طبق آن فرآیند ۸ گانه اجرای تحلیل محتوا (ر.ک. نئوندورف، ۱۳۹۵) طی شود. واحدهای تحقیق در یک تقسیم بندی متداول شامل واحد ثبت، واحد زمینه، واحد نمونه‌گیری و واحد تحلیل می‌باشد (رایف و دیگران، ۱۳۸۱). واحد ثبت، عناصری از محتواست که در فرآیند کدگذاری طبقه بندی می‌شوند. واحد ثبت نوعی از واحدهای محتوا محسوب می‌شود و می‌تواند از واحدهای فیزیکی تا واحدهای کاملاً معنایی تغییر کند. در تحقیق حاضر، به دلیل سیالیت موضوع، واحد ثبت از نوع واحدهای معنایی و یک «مضمون» در نظر گرفته شد. بدین معنی که هر پیامی که در بردارنده موضوع تحقیق بود، فارغ از اینکه در چه ساختار نحوی یا فیزیکی باشد، مورد شناسایی و طبقه بندی قرار گرفت (همان). برای شناسایی بهتر واحد ثبت، واحد زمینه در پژوهش تحلیل محتوا معرفی می‌شود.

^۱ Intersubjective

واحد زمینه واحد بزرگتر از واحد ثبت است که به تشخیص درست واحد ثبت در بافت واحد زمینه کمک می‌کند. واحد زمینه در تحقیق حاضر، کل متن انشای دانش آموز در نظر گرفته شد. واحد نمونه گیری، همانطور که از نامش بر می‌آید، به کار محاسبه حجم جامعه آماری و نمونه گیری می‌آید و بر مبنای آن واحدهای پیام از جامعه آماری انتخاب می‌شوند. در تحقیق پیش رو، یک متن انشاء دانش آموزان واحد نمونه گیری در حوزه پیام بود. واحد تحلیل نیز که ملاک انجام پردازش های کمی و آماری بر روی واحدهای ثبت است، معادل واحد ثبت، یعنی یک مضمون، در نظر گرفته شده است.

جامعه آماری این پژوهش، دانش آموزان دختر شهرستان مشهد بودند که پاسخگویان به شیوه نمونه گیری خوشه ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای این منظور، ابتدا از میان مدارس دخترانه‌ی متوسطه‌ی اول (پایه‌ی هفتم) در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ یک مدرسه انتخاب شد. از آن مدرسه، چهار کلاس به صورت خوشه ای انتخاب و سپس از دانش‌آموزان آن کلاس ها خواسته شد تا درخصوص معنای زندگی، انشایی بنویسند. به منظور، شناخت خصوصیات و ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی و به منظور پی بردن به نگرش دانش‌آموزان در خصوص معنای زندگی، به تحلیل محتوای انشا دانش‌آموزان، پرداخته شد. در این راستا از آنان خواسته شد تا انشایی با موضوع «زندگی به چه معناست و مهم‌ترین اولویت‌های زندگی شما چیست؟» بنویسند. در این مطالعه، واحد زمینه، انشای دانش‌آموزان و واحد ثبت به مضمون اختصاص داشته است. واحد ثبت، عناصری از محتوای که در فرایند کدگذاری طبقه بندی می‌شوند. یک واحد ثبت، جزئی از محتوای که توسط کدگذاران شناسایی، ارزشیابی و در طبقه مورد نظر قرار داده می‌شود. در بسیاری موارد، یک واحد ثبت را به تنهایی نمی‌توان مورد بررسی و طبقه بندی قرار داد. در واقع بر اساس اینکه این واحد ثبت در چه زمینه و متنی قرار گرفته باشد، معناهای متفاوتی می‌یابد و لذا در طبقه‌بندی‌های متفاوتی قرار خواهد گرفت. در این وضعیت، لازم است تا واحدی دیگر به عنوان واحد متن یا زمینه ای انتخاب شود. این واحد به بخشی از محتوا اشاره دارد که می‌تواند واحد ثبت مورد نظر را در آن معنا کرد. در تحقیق حاضر، به دلیل سیالیت موضوع، واحد ثبت از نوع واحدهای معنایی و یک مضمون در نظر گرفته شد. مضمون نوعی از واحد

شیوه‌ی اجرای پژوهش و تحلیل داده‌ها: پس از کسب مجوز از سازمان آموزش و پرورش

مشهد و انجام نمونه‌گیری به مدارس مربوطه رفته و پس از کسب اجازه از مدیران و معلمان موردنظر توضیحاتی در خصوص پژوهش به آنان داده شد و رضایت آنان جلب گردید. سپس

به منظور عدم ایجاد مداخله در اجرای پژوهش، معلمان از دانش‌آموزان کلاس خود خواستند تا انشایی در خصوص معنای زندگی و اولویت‌هایشان بنویسند. زمان نوشتن انشا، ۹۰ دقیقه در نظر گرفته شد. در نخستین گام از تحلیل داده‌های پژوهش، ابعاد و مؤلفه‌های مطرح‌شده به یکی از ۱۱ طبقه معنای زندگی مطابق با طبقه‌بندی ابرسول اختصاص داده شدند. در این میان برخی از مضامین انشا قابل تخصیص به هیچ‌یک از طبقات ۱۱ گانه‌ی از پیش تعیین‌شده نبودند. این مؤلفه‌های جدید به لحاظ فراوانی و دفعات تکرار از سوی آزمودنی‌های مختلف زیاد نبوده ولی به دلیل اهمیت آنان از سوی کدگذاران به عنوان طبقه‌ی «سایر» آورده شده‌اند. به منظور بررسی اعتبار پژوهش، تمام مضمون‌های مورد بررسی در ۱۱۴ انشای نوشته شده، توسط دو فرد متخصص به صورت قیاسی کدگذاری شدند. میزان توافق بین آنان حدود ۰,۹۳ بود. همچنین، در خصوص تمامی ابعاد موردنظر، مضامینی که مبهم بوده و به راحتی قابل تخصیص به طبقات نبودند، به تفصیل میان ارزیابان موردبحث و بررسی قرار می‌گرفت تا توافقی در خصوص تخصیص آن‌ها به طبقات موجود حاصل شود. در ادامه‌ی تحلیل داده‌ها و در راستای پاسخگویی به سؤالات پژوهش از آمار توصیفی (فراوانی و درصد) و جهت بررسی رابطه‌ی بین معنای زندگی و طبقه‌ی اجتماعی - اقتصادی از آزمون همبستگی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

دانش‌آموزان همگی دختر و در کلاس هفتم مشغول تحصیل بودند. توزیع دانش‌آموزان، براساس وضعیت اجتماعی و اقتصادی در جدول ش (۳) توصیف شده است.

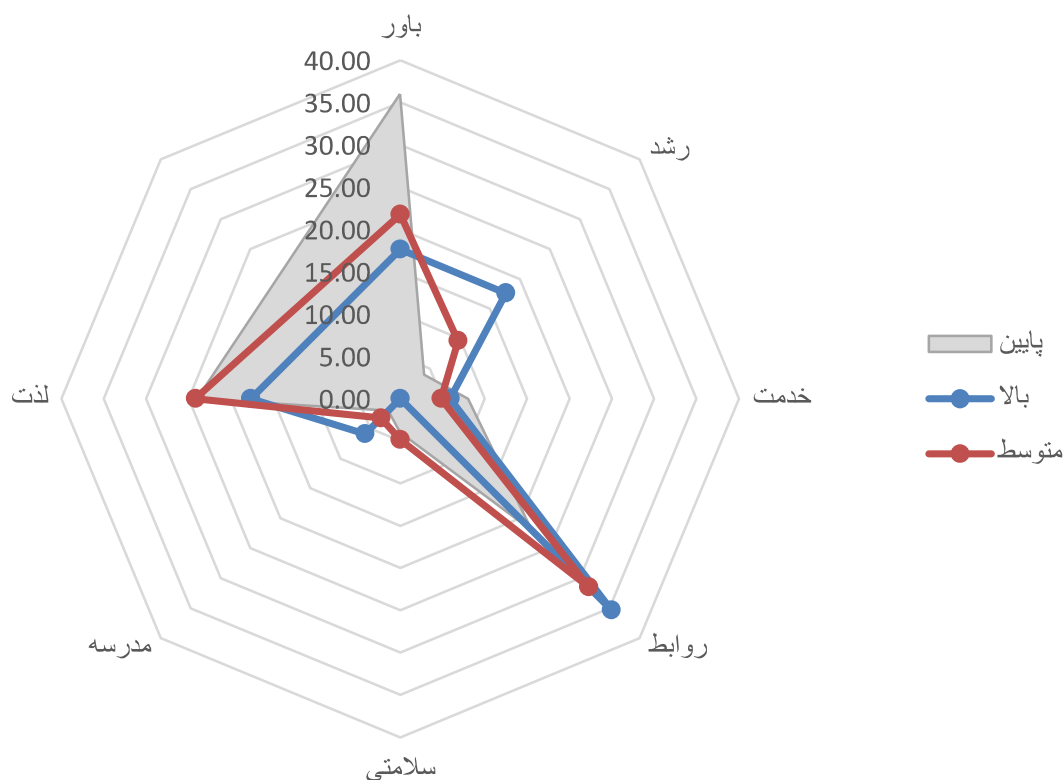
جدول ۲- نمونه‌ی دانش‌آموزان به تفکیک موقعیت اجتماعی - اقتصادی

تعداد	طبقه
۸	بالا
۶۴	متوسط
۴۲	پایین

ابعاد معنای زندگی در بین دانش‌آموزان

در مجموع، ۷ منبع معنای زندگی از سوی آزمودنی‌ها گزارش شد (۴۸٪ از آزمودنی‌ها فقط به یک منبع از معنای زندگی اشاره کردند، ۳۵٪ آزمودنی‌ها به دو منبع، ۱۰٪ به سه منبع و ۸٪ از آنان

به چهار منبع و یا بیشتر از آن اشاره کردند). همان‌طور که ملاحظه می‌گردد در میان منابع گزارش شده «روابط» بالاترین فراوانی را در نمونه‌ی مورد ملاحظه به خود اختصاص داده و بعد از آن به ترتیب «باور» و «لذت» بیشترین اهمیت را نزد آزمودنی‌ها به خود اختصاص داده‌اند که در این میان، برای شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا و متوسط بودند مؤلفه‌ی روابط دارای بیشترین میزان اهمیت بود ولی برای شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند، مؤلفه‌ی باور دارای بیشترین میزان اهمیت بود.



شکل ش ۱- فراوانی مؤلفه‌های معنای زندگی در بین پاسخگویان بر حسب طبقات اجتماعی - اقتصادی مختلف

رابطه ابعاد معنای زندگی با طبقه اجتماعی پاسخگویان

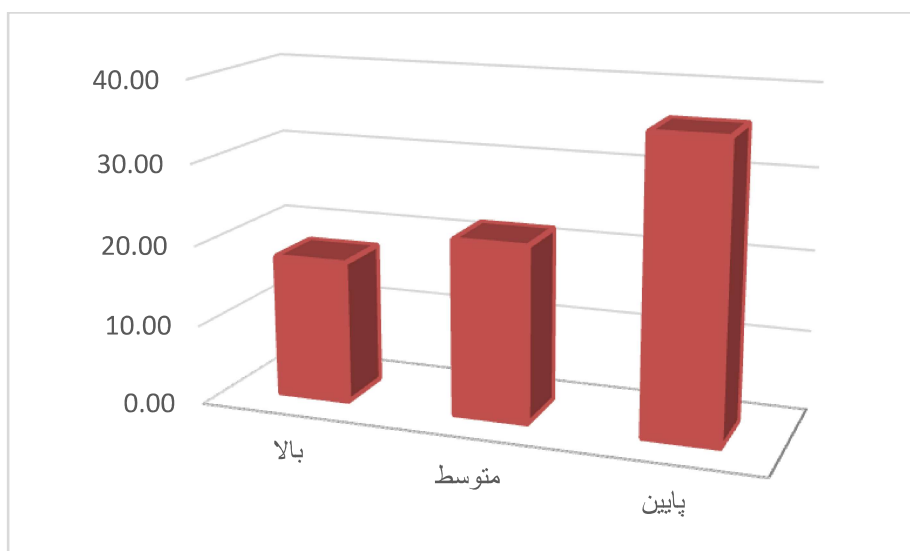
مؤلفه‌ی روابط در میان، شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است اما میزان اهمیت این مولفه از منظر دانش‌آموزانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند نسبت به سایر طبقات کمتر می‌باشد؛ گفتنی است که ۷۱٪ از دانش‌آموزان به مؤلفه‌ی روابط اشاره کرده بودند. گفتنی است که آزمودنی‌ها در مؤلفه‌ی

معنای زندگی به دو بعد «خانواده» و «دوستان» اشاره‌ی زیادی کرده بودند و برای بیشتر آنان، خانواده از اولویت بیشتری نسبت به دوستان برخوردار بود. تفاوت میان حضور بعد روابط در معنای زندگی افراد طبقه متوسط و بالا با طبقه پایین در سطح معناداری ۹۵ درصد با آزمون نسبت معنی‌داری داشت.



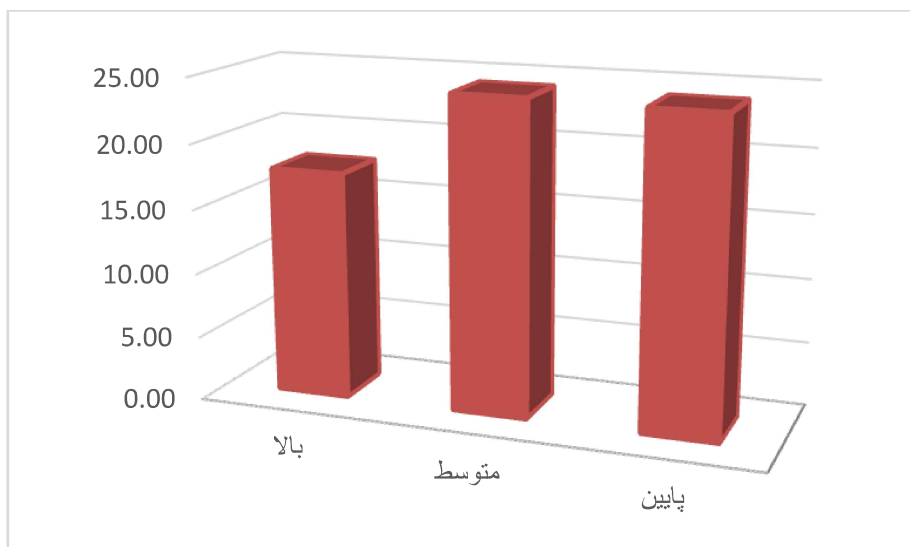
شکل ش ۲- فراوانی درصدی بعد «روابط» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی باور در میان، شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است اما میزان اهمیت این مؤلفه از منظر دانش‌آموزانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند نسبت به سایر طبقات کمتر می‌باشد؛ همچنین، ۴۸٪ از شرکت‌کنندگان این پژوهش، به مؤلفه‌ی باور اشاره کرده بودند. همچنین، نقش باورهای مذهبی در این میان بسیار پررنگ‌تر از باورهای اجتماعی، سیاسی و... می‌باشد تا جائیکه میزان اهمیت باورهای مذهبی در بین نوجوانان مورد مطالعه ۹۵٪ می‌باشد که در این بین، اعتقاد به آخرت، عبادت و اخلاقیات جایگاه پررنگ‌تری داشت؛ با این حال، تفاوت میان طبقات اجتماعی مختلف در آزمون نسبت به سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار نبود.



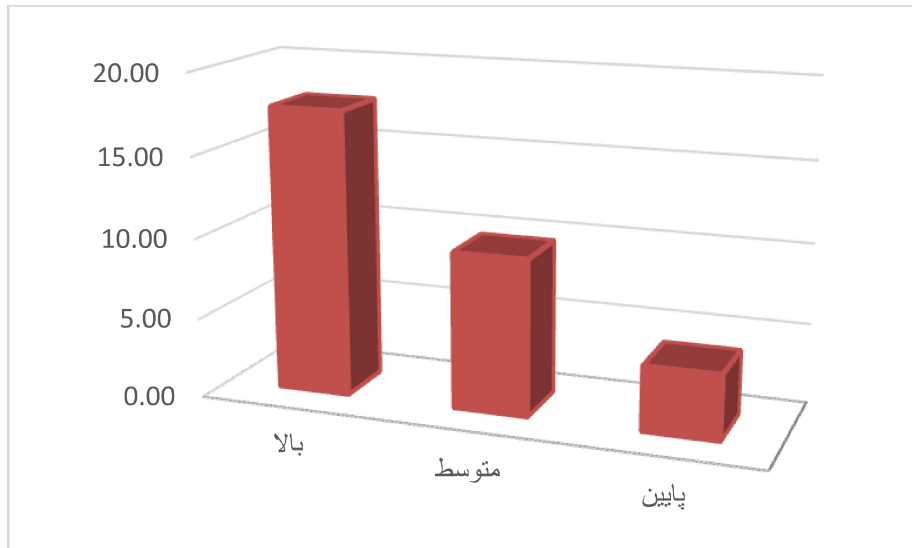
شکل ش ۳- فراوانی درصدی بعد «باور» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی لذت در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است و در بین شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند این اهمیت به حداقل می‌رسد؛ گفتنی است ۴۶٪ از دانش‌آموزان به مؤلفه‌ی لذت اشاره کرده بودند. براین اساس، مؤلفه‌ی «لذت» در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط و ضعیف بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است. در این میان بیشتر دانش‌آموزان به مؤلفه‌ی هیجان اشاره کرده بودند تعدادی هم بیان کرده بودند که رسیدن به آرامش برای آنان یک اولویت مهم به شمار می‌آید. حضور بعد لذت در معنای زندگی طبقه متوسط به طور معنی‌داری بیش از طبقه پایین بود اما تفاوت میان سایر طبقات اجتماعی مختلف در آزمون، در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار نبود.



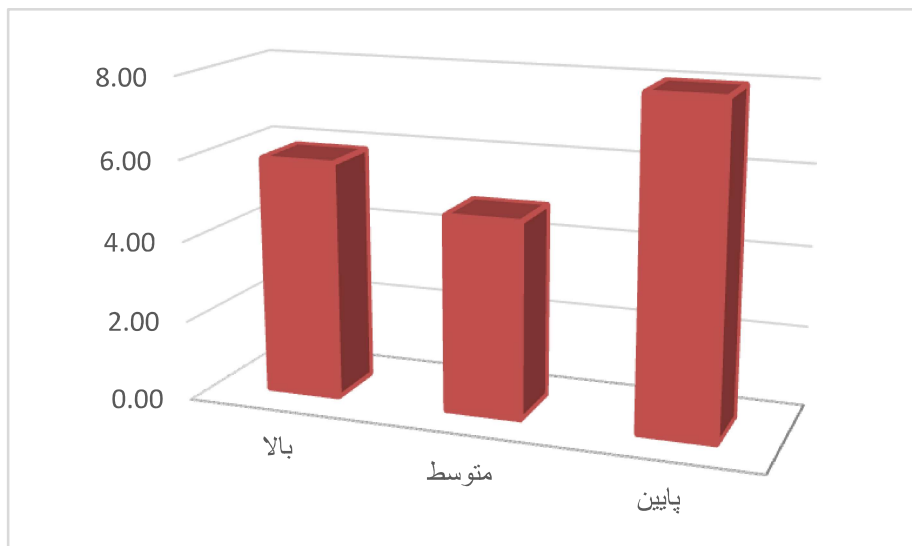
شکل ش ۴- فراوانی درصدی بعد «لذت» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی رشد در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است و در بین شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند این اهمیت به حداقل می‌رسد؛ مؤلفه‌ی رشد در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است که رفته‌رفته از شدت اهمیت این مؤلفه کاسته شده تا جایی که در بین شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند به حداقل می‌رسد. دغدغه‌های مربوط به آینده از قبیل اهداف و آرزوهای معطوف به آینده و داشتن آینده‌ی خوب از جمله مواردی بود که حدود ۲۲٪ از آزمودنی‌ها در انشای خود به آن‌ها اشاره کرده بودند؛ که از این میزان تعداد کمی در جایگاه اجتماعی - اقتصادی ضعیف قرار داشتند. با این حال، تفاوت میان طبقات اجتماعی مختلف در آزمون نسبت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار نبود.



شکل ش ۵- فراوانی درصدی بعد «رشد» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی خدمت در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است که این میزان در طبقه‌ی متوسط به حداقل می‌رسد؛ همچنین، ۱۲٪ از دانش‌آموزان در انشایشان به مؤلفه‌ی خدمت اشاره کرده بودند. با این حال، تفاوت میان طبقات اجتماعی مختلف در آزمون نسبت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار نبود.



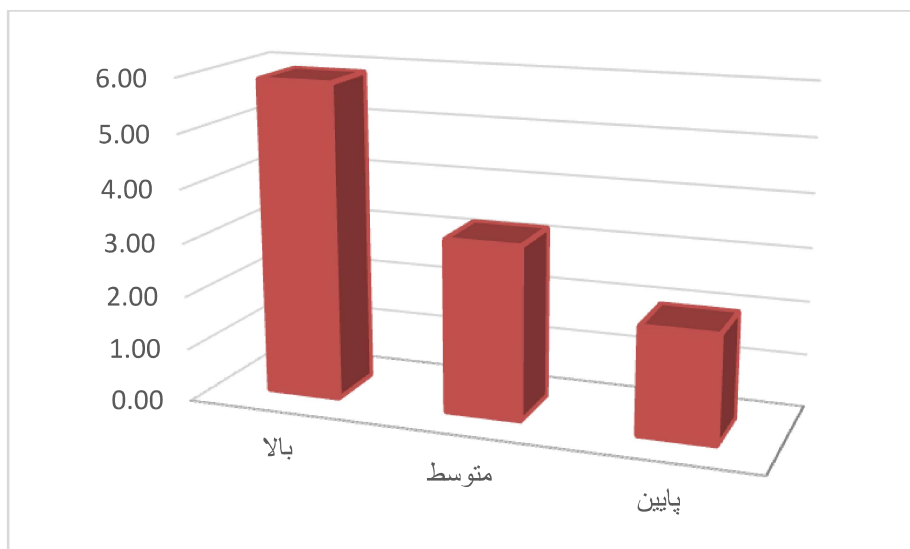
شکل ش ۶- فراوانی درصدی بعد «خدمت» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی سلامتی در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است ولی میزان اهمیت این مؤلفه در طبقه‌ی بالا در حداقل ممکن می‌باشد؛ همچنین، ۸٪ از دانش‌آموزان در انشایشان به مؤلفه‌ی سلامتی اشاره کرده بودند. با این حال، تفاوت میان طبقات اجتماعی مختلف در آزمون نسبت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار نبود.



شکل ش ۷- فراوانی درصدی بعد «سلامتی» در معنای زندگی بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

مؤلفه‌ی مدرسه در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است که رفته‌رفته از شدت اهمیت این مؤلفه کاسته شده تا جایی که در بین شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند به حداقل می‌رسد. گفتنی است که میزان انتخاب این مؤلفه از سوی مشارکت‌کنندگان (حدود ۱۰٪) بوده است؛ بیشتر کسانی که این مؤلفه را به‌عنوان اولویت زندگی خویش بیان کرده‌اند که درس خواندن و کسب نمرات بالا برای آنان مهم‌ترین چیز در زندگی می‌باشد. با این حال، تفاوت میان طبقات اجتماعی مختلف در آزمون نسبت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار نبود.



شکل ش ۸- فراوانی درصدی بعد «مدرسه» در معنای زندگی
بر حسب طبقه اجتماعی-اقتصادی پاسخگویان

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های مطالعه‌ی حاضر حاکی از آن است که علاوه بر منابع به‌دست‌آمده در پژوهش‌های پیشین در این نمونه شاهد یافته‌های جدیدی در خصوص معنای زندگی هستیم. همچنین یافته‌های به‌دست‌آمده تفاوت‌های قابل توجهی در خصوص مؤلفه‌های مختلف معنای زندگی در میان طبقات اجتماعی - اقتصادی مختلف را نمایان ساخت. در پژوهش کنونی، «رابطه» به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌ی معنای زندگی بود که با بیشترین فراوانی از سوی بسیاری از آزمودنی‌های مورد مطالعه گزارش شد و به دنبال آن «باور» و «لذت» بیشترین فراوانی را داشتند؛ گفتنی است که آزمودنی‌ها در مؤلفه‌ی معنای زندگی به دو بعد «خانواده» و «دوستان» اشاره‌ی زیادی کرده بودند. خانواده به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین عامل هویت فرزندان است که به‌عنوان یک نهاد اجتماعی برخلاف دگرگونی‌های بسیار هنوز هم در رشد بهنجار و انتقال ارزش‌های فرهنگی هر جامعه کارکرد اساسی را بر عهده دارد (شریان نژاد، ۲۰۰۲ به نقل از دادفر و همکاران، ۱۳۹۲). از دیگر یافته‌های پژوهش، میزان فراوانی مؤلفه‌ی «باور» در بین مشارکت‌کنندگان پژوهش بود. حدود ۴۸٪ از دانش‌آموزان به این مؤلفه اشاره کرده بودند. میزان اهمیت باورهای مذهبی در بین نوجوانان مورد مطالعه ۹۵٪ می‌باشد که در این بین، اعتقاد به آخرت، عبادت و اخلاقیات جایگاه پررنگ‌تری داشت. همچنین، نتیجه‌ی مطالعه‌ی اویشی و دینر (۲۰۱۴)، نشان داد معنای زندگی در کشورهای فقیر به‌طور معناداری از کشورهای ثروتمند بیشتر بود که این به دلیل نقش مذهب

در کشورهای فقیر بود؛ به عبارت دیگر، مذهب نقش واسطه‌ای و مهم در زندگی قشر کم‌درآمد جامعه ایفا می‌کند و به همین خاطر، از نظر افراد این قشر باورهای مذهبی اولویت بیشتری نسبت به سایر مؤلفه‌های معنای زندگی دارد. توجه به مؤلفه‌ی باور در بین نوجوانان را می‌توان حاصل تأثیر فرهنگ و تفاوت‌های فرهنگی موجود میان نمونه‌ی این پژوهش دانست. از دیگر یافته‌های پژوهش، نقش مؤلفه‌ی «لذت» بود. براین اساس، مؤلفه‌ی «لذت» در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط و ضعیف بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است. در این میان بیشتر دانش‌آموزان به مؤلفه‌ی هیجان اشاره کرده بودند تعدادی هم بیان کرده بودند که رسیدن به آرامش برای آنان یک اولویت مهم به شمار می‌آید؛ براین اساس، می‌توان گفت که یکی از ویژگی‌ها و خصوصیات اصلی دوره‌ی نوجوانی هیجان است. هیجان در همه‌ی افراد دیده می‌شود اما نوجوانان (۱۲ تا ۱۸ ساله) بسیار بیشتر از دیگران این تأثیرپذیری هیجانی را نشان می‌دهند. در این دوره، علاوه بر رشد تغییرات بدنی و ترشحات غدد داخلی که تا حدی موجبات تنش و هیجان را در نوجوان پدید می‌آورد، عوامل محیطی و اجتماعی یکی از علل اصلی وجود هیجانات در این دوره می‌باشند (مختاری و میر مهدی، ۱۳۹۴). گفتنی است که حدود ۴۶٪ از دانش‌آموزان مورد مطالعه، به مؤلفه‌ی «لذت» به‌عنوان یکی از اولویت‌های مهم در زندگی خویش اشاره کرده بودند. اولویت چهارم در مؤلفه‌های معنای زندگی، مؤلفه‌ی «رشد» بود. مؤلفه‌ی رشد در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است که رفته‌رفته از شدت اهمیت این مؤلفه کاسته شده تا جایی که در بین شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند به حداقل می‌رسد. تبیینی که می‌توان برای این یافته ارائه نمود این است که وضعیت دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف تابعی از وضعیت خانوادگی است و در حقیقت این خانواده است که زمینه‌ساز معنای زندگی فرزندان می‌شود. طبق دفتر آمار آمریکا، در سال ۲۰۰۸، ۴۷٪ از دانش‌آموزانی که صاحب خانواده‌ی کم‌درآمد بودند، دوران متوسطه را در دبیرستان طی نکرده‌اند؛ قابل توجه است که دانش‌آموزانی که دارای چنین وضعیتی می‌باشند، آینده شغلی مبهمی داشته و احتمال اینکه به راه‌های خلاف کشیده شوند، بیشتر است (دی ماریا^۱، ۲۰۱۰ به نقل از دادفر و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین دغدغه‌ها و انتظارات مرتبط با آینده (مثل انتخاب رشته تحصیلی) در این دوره شایع می‌باشد و اندیشیدن در این خصوص و شکل‌دهی به ادراکاتی از خود در چارچوب آینده می‌تواند نقش

¹ DiMaria

تأثیرگذاری در سرنوشت افراد داشته باشد (آیوو²، ۲۰۱۴ به نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین، این یافته با مطالعه‌ی بودور و همکاران (۲۰۰۰)، مبنی بر تفاوت اهداف زندگی فرزندان با اهداف زندگی والدینشان و موقعیت اجتماعی - اقتصادی آنان، همسو نبود. از دیگر مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش، مؤلفه‌ی «خدمت» بود. نتایج این پژوهش، نشان داد که مؤلفه‌ی «خدمت» در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است. در رابطه با مؤلفه‌ی «خدمت» می‌توان گفت از آنجائی که نوجوانان از مرحله‌ی عملیات عینی وارد مرحله‌ی عملیات انتزاعی می‌شوند؛ به همین خاطر، نسبت به دیگران احساس تعهد و مسئولیت می‌کنند و از حالت بی‌تفاوتی دوره‌ی کودکی رها گشته و نسبت به دیگران به یک نوع جهت‌گیری دست می‌یابند (مسعود نیا، ۱۳۸۰ به نقل از نبوی و همکاران، ۱۳۹۳). از دیگر یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌ی «سلامتی» بود که در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است. گفتنی است که میزان انتخاب این مؤلفه از سوی مشارکت‌کنندگان (حدود ۸٪) بوده است. از آنجائی که نوجوانان شاهد تغییر و تحولات جسمی و روانی بسیاری هستند و دوران نوجوانی، یکی از حساس‌ترین مقاطع زندگی هر فرد بوده که با تغییر گسترده شناختی و رفتاری همراه است؛ بنابراین این انتخاب از سوی آزمودنی‌ها نشان‌دهنده میزان اهمیت این مؤلفه بوده است. همچنین، پایگاه فرد در جامعه از طریق، محدودیت منابع درآمدی، تغذیه و بهداشت، آرامش روانی، مراقبت و... بر وضعیت سلامت او تأثیر می‌گذارد (عزیزی، ۲۰۱۵ به نقل از سیف زاده، ۱۳۹۵). همچنین یکی از مؤلفه‌های اجتماعی سلامت و بیماری، پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد است. بررسی‌های محسنی و همکاران (۲۰۰۳)، در مورد ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی بیماران نشان داد که بالاترین نسبت بیماران، مربوط به طبقات پایین و متوسط است (سیف زاده، ۱۳۹۵: ۱۳). این یافته‌ی پژوهش با یافته‌های مطالعه‌ی شولتر و واگنر (۲۰۰۰) مبنی بر اهمیت مؤلفه‌ی سلامتی همسو بود. از جمله آخرین مؤلفه‌ی مهم در معنای زندگی نوجوانان این پژوهش، مؤلفه‌ی مدرسه بود؛ گفتنی است که مؤلفه‌ی مدرسه در میان شرکت‌کنندگانی که دارای پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا بودند دارای بیشترین میزان اهمیت بوده است؛ از آنجائی که تجارب خانوادگی می‌تواند در عملکرد تحصیلی فرزندان مؤثر باشد و از این‌رو در زندگی بعدی

آنان اثر به سزایی دارد (رامبرگر^۱، ۱۹۹۵ به نقل از دادفر و همکاران، ۱۳۹۲). در این رابطه بسیاری از پژوهش‌ها نشان می‌دهد بیشتر دانش‌آموزانی که از مدرسه ترک تحصیل می‌کنند از خانواده‌هایی هستند که دارای درآمد پایین می‌باشند (مک میلان و کافمن، ۱۹۹۷ به نقل از دادفر و همکاران، ۱۳۹۲). به نظر می‌رسد در این رابطه، بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی خانواده و بی‌انگیزه بودن فرزندان در تحصیل و همچنین افزایش ترک تحصیل آنان رابطه‌ی معناداری وجود دارد. این یافته‌ی پژوهش با یافته‌های پژوهش، دادفر و همکاران (۱۳۹۲)، مبنی بر رابطه‌ی بین عوامل خانوادگی (پایگاه اجتماعی - اقتصادی، سطح تحصیلات خانواده) با وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان، همسویی داشت. همچنین، این مؤلفه‌ی به میزان ۷٪ از سوی آزمودنی‌ها مورد انتخاب قرار گرفته بود. در نهایت باید گفت که آزمودنی‌های مورد مطالعه در خصوص چهار مؤلفه‌ی «دستاورد»، «فعالیت‌ها»، «ظاهر» و «عملکرد زندگی» هیچ نکته‌ی قابل ملاحظه‌ای را بیان نکردند و هیچ‌کدام از این مؤلفه‌ها را به‌عنوان مؤلفه‌ی مهم در معنای زندگی خویش نمی‌دانستند. تبیینی که برای این بخش از یافته‌ها می‌توان ارائه نمود این است که نوجوانان بیشتر در جستجوی کشف حقیقت و کشف خویشتن به سر می‌برند و برای آنان دستاوردی همچون به دست آوردن پول جایگاهی ندارد. همچنین برای آنان انجام فعالیت‌هایی همچون ورزش، خرید کردن و مواردی از این دست دارای اهمیت نبود؛ چراکه آنان فعالیت‌هایی از این قبیل را جزو فعالیت‌های روزمره‌ی خود می‌دانستند و برای زندگی خویش اولویت‌های مهم دیگری را بیان کردند. در خصوص مؤلفه‌ی «ظاهر» هم باید گفت که به خاطر تحولات جسمی در دوره‌ی نوجوانی که موجبات نارضایتی نوجوانان از ظاهرشان را فراهم می‌کند؛ به همین خاطر، هیچ‌کدام از آنان مؤلفه‌ی «ظاهر» را به‌عنوان اولویت خویش بیان نکردند. از دیگر، مؤلفه‌های کم‌اهمیت برای نوجوانان مورد مطالعه، مؤلفه‌ی «عملکرد زندگی» بود. از آنجائی که این مؤلفه، معنای مشتق از وظایف و مشغله‌های هر فرد مثل شغل را می‌رساند و نوجوانان هنوز به‌طور جدی درگیر وظایف این‌چنینی نشده‌اند؛ پس مهم نبودن این مؤلفه در بین نوجوانان امری بدیهی و طبیعی به شمار می‌رود چراکه آن‌ها در اندیشه‌ی کسب هویت به سر می‌برند. گفتنی است که به جزء مؤلفه‌های نامبرده شده در طبقه‌بندی ابرسول، ۱۳٪ از آزمودنی‌ها به سایر مؤلفه‌ها همانند آزادی و اختیار اشاره کرده بودند. نهایتاً لازم به یادآوری است که عدم شمول نوجوانان پسر در این پژوهش، به‌عنوان یک محدودیت به‌نوعی تعمیم‌یافته‌های پژوهش را محدود می‌سازد. با توجه

¹ Rumberger

به رابطه‌ی میان مؤلفه‌های معنای زندگی و وضعیت اجتماعی- اقتصادی خانواده‌ی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود که ارتباط سایر عوامل زمینه‌ای از قبیل وضعیت پایبندی به مذهب و سنت با مؤلفه‌های معنای زندگی مورد بررسی قرار گیرد. مطالعه‌ی کنونی باهدف شفاف ساختن مؤلفه‌های معنای زندگی نوجوانان و رابطه‌ی آن با وضعیت اجتماعی- اقتصادی آنان انجام شد؛ از آنجائی که شکل‌گیری هویت در طول دوره‌ی نوجوانی حاصل می‌شود و به نظر می‌رسد آغاز فرایند ساخت معنا و انتخاب معنای زندگی در چرخه‌ی زندگی انسان باشد و به کشف این حقیقت کمک نماید. یافته‌های این پژوهش می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای مقایسه در مطالعات مرتبط در این حوزه و نیز ارزیابی مداخلات گوناگون اعم از مداخله آموزشی و مداخله روان‌شناختی در این دوره مورد استفاده قرار بگیرد.

منابع

- احمدی، سمیه؛ حیدری، محمود؛ باقریان، فاطمه و کشفی، عبدالرسول. ۱۳۹۵. «نوجوانی و تحول معنا: مقایسه منابع و ابعاد معنای زندگی در دختران و پسران نوجوان». **مطالعات روان‌شناسی بالینی**، سال ۶، شماره ۲۳، صص ۱۷۸-۱۴۹.
- برک، لورا (۱۳۸۷). **روان‌شناسی رشد (جلد دوم)**. مترجم یحیی سید محمدی. تهران: نشر ارسباران.
- حاجلو، نادر؛ رضایی شریف، علی و واحدی، شهرام. ۱۳۹۱. «همبسته‌های هویت‌یابی فردی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه‌ی شهر اردبیل». **روان‌شناسی مدرسه**، سال اول، شماره ۲، صص ۳۸-۲۱.
- حقیقتیان، منصور؛ حقیقت، فرشته؛ قریشی، سید رسول و محسنی پور، پروانه. ۱۳۹۰. «تأثیر روابط خانوادگی بر بهداشت روانی فرزندان در شهر اصفهان». **مجله تحقیقات نظام سلامت**، سال ۷، شماره ۳، صص ۳۶۳-۳۵۳.
- دادفر، رضا بازدار، فاطمه، نصراللهی، عباس، عبدالحسینی، امیر و احمدی، وحید. ۱۳۹۲. «بررسی عوامل خانوادگی مؤثر برافت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر اول دبیرستان شهرستان دره شهر در سال تحصیلی ۹۱-۹۰». **مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام**، دوره ۲۱، شماره ۶، صص ۲۳۱-۲۲۴.
- دهداری، طاهره؛ یاراحمدی، رسول؛ تقدیسی، محمدحسین، دانشور، ریحانه و احمد پور، جمال. ۱۳۹۲. «ارتباط بین داشتن معنا در زندگی با وضعیت استرس، اضطراب و افسردگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۲». **فصلنامه علمی - پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت**، سال اول، ش ۳، صص ۹۲-۸۳.

- رایف، دانیل؛ لیس، استفن؛ فیکو، فریدریک جی. ۱۳۸۱. تحلیل پیام های رسانه ای، ترجمه مهدخت بروجردی علوی، تهران، انتشارات سروش.
- زاهد بابلان، عادل؛ رضایی جمالویی، حسن و حرفتی سبحانی، رعنا. ۱۳۹۱. «رابطه‌ی دلبستگی به خدا و تاب‌آوری با معناداری در زندگی دانشجویان». **مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی**، سال ۱۳، شماره ۳، صص ۷۵-۸۵.
- سراج زاده، سید حسین و رحیمی، فرشید. ۱۳۹۲. «رابطه دینداری با معناداری زندگی در یک جمعیت دانشجویی». **راهبرد فرهنگ**، شماره ۲۴، صص ۷-۳۰.
- سیف زاده، علی. ۱۳۹۵. «بررسی رابطه پایگاه اقتصادی - اجتماعی و سلامت در سالمندی (مطالعه موردی: آذرشهر)». **فصلنامه‌ی پرستاری گروه‌های آسیب‌پذیر**، سال ۳، شماره ۷، صص ۱۲-۲۳.
- شفیع‌آبادی، عبدالله. ۱۳۸۷. **نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی**. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- عادلی، وجیهه. ۱۳۹۱. «سیر تطور مسئله «معنای زندگی». ارائه‌شده در اولین کنگره‌ی بین‌المللی فرهنگ و اندیشه‌ی دینی.
- غلامعلی لواسانی، مسعود؛ اژه‌ای، جواد و محمدی مصیری، فرهاد. ۱۳۹۲. «رابطه‌ی معنای زندگی و خوش‌بینی با بهزیستی ذهنی». **مجله‌ی روان‌شناسی کاربردی**، سال ۱۷، شماره ۱، صص ۳-۱۷.
- کرامتی، انسی و مهram، بهروز. ۱۳۹۱. «واکاوی لطیفه‌های تبادلی شده‌ی دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی از حیث همسویی با اهداف پرورشی». **فصلنامه مطالعات روانشناسی تربیتی**، شماره ۱۳، صص ۱۰۳-۱۲۲.
- لطف‌آبادی، حسین. ۱۳۸۶. **روان‌شناسی تربیتی**. تهران: سمت.
- مجدی، فیروزه. ۱۳۸۹. «بررسی رابطه معناداری زندگی و شیوه‌های فرزند پروری مادران و اختلالات رفتاری کودکان آن‌ها». **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی**، دانشگاه اصفهان.
- مختاری، زهرا و میر مهدی، سید رضا. ۱۳۹۴. «رابطه هیجان خواهی با رفتارهای پرخطر در نوجوانان شهرستان همدان». **فصلنامه دانش انتظامی همدان**، سال دوم، شماره ۱، صص ۲۱-۴۴.
- نادی، محمدعلی و سجادیان، ایلناز. ۱۳۹۱. «مقایسه‌ی تحول شناختی دانشجویان در ادراک از معناداری در زندگی». **دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی**، سال ۱۳، شماره ۱، صص ۱۸-۲۷.
- نئوندورف، کیمبرلی ای. ۱۳۹۵. راهنمای تحلیل محتوا، ترجمه حامد بخشی و وجیهه جلائیان بخشنده، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.

نبوی، عبدالحسین؛ نواح، عبدالرضا و امیرشیرزاد، نرگس. ۱۳۹۳. «بررسی عوامل مؤثر بر بی تفاوتی اجتماعی (مورد مطالعه: شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر دزفول)». *مجله‌ی جامعه‌شناسی ایران*، دوره‌ی ۱۵، شماره ۳، صص ۱۶۱-۱۳۲.

نصیری، حبیب‌الله و جوکار. ۱۳۸۷. «معناداری زندگی، امید، رضایت از زندگی و سلامت روان در زنان (گروهی از زنان شاغل فرهنگی)». *مجله پژوهش زنان*، دوره‌ی ۶، ش ۲، صص ۱۷۶-۱۵۷.

Adeli, V. (2012). *The evolution of the issue of "meaning of life"*. Presented at the First International Congress on Culture and Religious Thought. (In Persian)

Ahmadi, S., Heydari, M., Bagherian, F., & Kashfi, A. R. (2016). Adolescence and meaning transformation: A comparison of sources and dimensions of meaning in life in adolescent girls and boys. *Clinical Psychology Studies*, 6(23), 149-178. (In Persian)

Arzu, C. 2010. "Meaning of lifes as a mental concept". *Thesis of mastery of arts in philosophy*.

In partial fulfillment of the requirements.

Berk, L. E. (2008). *Developmental psychology* (Vol. 2). (Y. Sayyid Mohammadi, Trans.). Arasbaran Publishing. (In Persian)

Budhwar, L., Reeves, D., & Farrell, P. (2000). Life goals as a function of social class and child rearing practice in India. *International Journal of Intercultural Relations*, 24, 227-245.

Çamur, A. (2010). *Meaning of life as a mental concept*. [Master's thesis, In partial fulfillment of the requirements].

Dadfar, R., Bazdar, F., Nasrollahi, A., Abdolhosseini, A., & Ahmadi, V. (2013). Investigating family factors affecting academic failure of male and female high school students in Darehshahr city in the academic year 2011-2012. *Journal of Ilam University of Medical Sciences*, 21(6), 224-231. (In Persian)

Dehdari, T., Yarahmadi, R., Taghdisi, M. H., Daneshvar, R., & Ahmadpour, J. (2013). The relationship between having meaning in life and the status of stress, anxiety, and depression among students of Iran University of Medical Sciences in 2013. *Quarterly Journal of Health Education and Health Promotion*, 1(3), 83-92. (In Persian)

Duff, L., & Ivlevs, A. (2009). *Happiness, meaning of life and income*. Paper provided by University of the West of England, Department of Economics in its series Discussion Papers.

Gholamali Lavasani, M., Ezhei, J., & Mohammadi Mosairi, F. (2013). The relationship between meaning in life and optimism with subjective well-being. *Journal of Applied Psychology*, 17(1), 3-17. [In Persian]

Haghighatian, M., Haghighat, F., Ghoreishi, S. R., & Mohsenipour, P. (2011). The effect of family relationships on the mental health of children in Isfahan city. *Journal of Health System Research*, 7(3), 353-363. (In Persian)

Hajloo, N., Rezaei Sharif, A., & Vahedi, S. (2012). Correlates of individual identity formation in female high school students in Ardabil city. *School Psychology*, 1(2), 21-38. (In Persian)

Isik, S., & Uzbe, N. (2015). Personality traits and positive/negative affects: An analysis of meaning in life among adults. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 3, 587-595.

- Karamati, A., & Mehrab, B. (2012). An analysis of jokes exchanged by female middle school students in terms of alignment with educational goals. *Quarterly Journal of Educational Psychology Studies*, 13, 103-122. (In Persian)
- King, L. A., Hicks, J. A., Krull, J. L., & Del Gaiso, A. K. (2006). Positive affect and the experience of meaning in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(1), 179-196.
- Lavigne, M. K., Hofman, S., Ring, A. J., Ryder, A. G., & Woodward, T. S. (2013). The personality of meaning in life: Associations between dimension of life meaning and the Big Five. *The Journal of Positive Psychology*, 8(1), 34-43.
- Lavigne, M.K; Hofman, S; Ring, A.J; Ryder, A.G & Woodward, T.S (2013). "The personality of meaning in life: association between dimension of life meaning and the big five". *The Journal of positive psychology*, vol.8. No,1.PP: 34-43.
- Lotfabad, H. (2007). *Educational psychology*. SAMT Publications. (In Persian)
- Majdi, F. (2010). *Investigating the relationship between meaning in life and mothers' parenting styles and their children's behavioral disorders*. [Master's thesis in General Psychology, University of Isfahan]. (In Persian)
- Mokhtari, Z., & Mirmahdi, S. R. (2015). The relationship between sensation seeking and risky behaviors in adolescents in Hamadan city. *Hamadan Law Enforcement Quarterly*, 2(1), 21-44. (In Persian)
- Nabavi, A. H., Navah, A. R., & Amirshirzad, N. (2014). Investigating effective factors on social indifference (Case study: Citizens over 18 years old in Dezful city). *Journal of Iranian Sociology*, 15(3), 132-161. (In Persian)
- Nadi, M. A., & Sajjadian, I. (2012). Comparing the cognitive development of students in their perception of meaning in life. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 13(1), 18-27. (In Persian)
- Nasiri, H., & Jokar, A. (2008). Meaning in life, hope, life satisfaction, and mental health in women (A group of employed cultural women). *Journal of Women's Research*, 6(2), 157-176. (In Persian)
- Neundorf, K. A. (2016). *The content analysis guidebook*. (H. Bakhshi & V. Jalaiyan Bakhshande, Trans.). Jihad Daneshgahi Mashhad Publications. (In Persian)
- Oishi, S., & Diener, E. (2014). Residents of poor nations have a greater sense of meaning in life than residents of wealthy nations. *Psychological Science*, 25(2), 422-430.
- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. G. (2002). *Analyzing media messages*. (M. Boroujerdi Alavi, Trans.). Soroush Publications. (In Persian)
- Seifzadeh, A. (2016). Investigating the relationship between socioeconomic status and health in old age (Case study: Azarshahr). *Quarterly Journal of Nursing for Vulnerable Groups*, 3(7), 12-23. (In Persian)
- Serafzadeh, S. H., & Rahimi, F. (2013). The relationship between religiosity and meaning in life in a student population. *Culture Strategy*, 24, 7-30. (In Persian)
- Shafiabadi, A. (2008). *Theories of counseling and psychotherapy*. Jihad Daneshgahi Publications. (In Persian)
- Showalter, S. M., & Wagener, L. M. (2000). Adolescent's meaning in life: A replication of Devogler and Ebersole (1983). *Psychological Reports*, 87, 115-126.
- Showalter, Sh.M & wagener, L.M .2000. "Adolescent's meaning in life: a replication of Devogler and Ebersole (1983)". *Psychological reports*, No, 87. PP:115-126.
- Urata, Y. (2015). A psychological model to determine meaning in life and meaning of life. *Journal of Philosophy of Life*, 5(3), 215-227.